

Сборник съдебна практика

Дело C-261/22

GN

срещу

Procuratore generale presso la Corte di appello di Bologna

(Преюдициално запитване, отправено от Corte suprema di cassazione)

Решение на Съда (голям състав) от 21 декември 2023 година

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Европейска заповед за арест — Рамково решение 2002/584/ПВР — Член 1, параграф 3 — Член 15, параграф 2 — Процедури за предаване между държавите членки — Случаи, при които не се допуска изпълнение — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 7 — Зачитане на личния и семейния живот — Член 24, параграфи 2 и 3 — Отчитане на висшия интерес на детето — Право на детето да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с двамата си родители — Майка с малки деца, които живеят с нея.“

1. Преюдициални въпроси — Бързо преюдициално производство — Условия — Обстоятелства, които са основание за бързо разглеждане — Липса — Голям брой потенциално засегнати от поставените въпроси лица или правоотношения — Несигурност относно последиците, които решението, слагащо край на главното производство, има върху упражняването на родителските права върху децата на жалбоподателя
(член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз; член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда)

(вж. т. 28—30)

2. Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Рамково решение относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки — Предаване на осъдените или заподозрени лица на издаващите съдебни органи — Задължение за спазване на основните права и основните правни принципи — Право на зачитане на личния и семейния живот — Задължение за отчитане на висшия интерес на детето — Системни или общи недостатъци във връзка с условията на лишаване от свобода на майките на малки деца и на поемане на грижите за последните в издаващата държава членка — Реален риск от нарушение на основните права на съответните лица поради подобни условия — Презумпция за спазване на посочените права — Проверка от изпълняващия съдебен орган — Обхват

(член 4, параграф 3, първа алинея ДЕС; член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 1, параграфи 2 и 3 от Рамково решение 2002/584 на Съвета, изменено с Рамково решение 2009/299)

(вж. т. 38—46, 52, 53, 55 и 57 и диспозитива)

Резюме

През юни 2020 г. белгийските органи издават европейска заповед за арест (ЕЗА) по отношение на GN с оглед на изпълнението на наказание лишаване от свобода, наложено за престъпления, свързани с трафик на хора и улесняване на незаконната имиграция, извършени през 2016 г. и 2017 г.

GN е арестувана в Болоня (Италия) на 2 септември 2021 г. В момента на арестуването си тя е била бременна и е била придружена от сина си на възраст под три години, който е живеел с нея. С оглед на положението на GN Corte d'appello di Bologna (Апелативен съд Болоня, Италия) безрезултатно отправя искане до белгийските органи да му предоставят информация, наред с останалото, и относно начина, по който в Белгия се изпълняват наказанията, наложени на майките, живеещи с ненавършили пълнолетие деца, както и относно предвидените мерки по отношение на тези деца.

С решение от 15 октомври 2021 г. тази юрисдикция отказва да предаде GN, с мотива, че при липса на задоволителен отговор на въпросното искане за информация няма никаква сигурност, че белгийското право включва режим на лишаване от свобода, който защитава правата на майките и на малките им деца в степен, сравнима с тази в Италия.

Сезирана с жалба срещу това решение за отказ, запитващата юрисдикция Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия) посочва, че нито действащите разпоредби на италианския закон¹, нито Рамково решение 2002/584² предвиждат като основание за отказ да се изпълни ЕЗА, хипотезата, в която издирваното лице е майка на малки деца, които живеят с нея. Запитващата юрисдикция обаче иска да се установи дали може да откаже да изпълни ЕЗА, тъй като предаването на майката на малки деца на издаващата държава членка би могло да накърни правото на съответната майка на зачитане на личния и семейния живот, както и висшия интерес на децата ѝ, защитени съответно с членове 7 и 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“)³.

¹ Legge n. 69 — Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (Закон № 69 за приемане на разпоредби за привеждане на вътрешното право в съответствие с Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки) от 22 април 2005 г. (GURI, бр. 98 от 29 април 2005 г., стр. 6), в редакцията му съгласно Decreto legislativo n. 10 (Законодателен декрет № 10) от 2 февруари 2021 г. (GURI, бр. 30 от 5 февруари 2021 г.), приложим към фактите по главното производство.

² Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 2009 г., стр. 24) (наричано по-нататък „Рамково решение 2002/584“).

³ Член 7 от Хартата се отнася до правото на всеки на зачитане на неговия личен и семеен живот, а член 24, параграф 2 предвижда, че „[п]ри всички действия, които се предприемат [...] по отношение на децата, висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение“. Параграф 3 от същия член гласи, че „[в]сяко дете има право да поддържа редовно лични отношения и преки контакти с двамата си родители, освен когато това е против неговия интерес“.

В решението си Съдът, заседаващ в голям състав, постановява, че Рамково решение 2002/584⁴, разглеждано в светлината на Хартата⁵, не допуска изпълняващият съдебен орган да откаже предаването на лицето, по отношение на което е издадена ЕЗА, по съображение, че това лице е майка на малки деца, които живеят с нея, освен ако, първо, този орган разполага с данни, които доказват наличието на реален риск от нарушаване на основното право на зачитане на личния и семейния живот на това лице и на висшия интерес на децата му поради системни или общи недостатъци във връзка с условията на лишаване от свобода на майките на малки деца и на поемане на грижите за последните в издаващата държава членка, и второ, ако са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че с оглед на личното си положение съответните лица ще бъдат изложени на посочения риск поради такива условия.

Съображения на Съда

Най-напред Съдът посочва, че Рамково решение 2002/584 не предвижда възможност да се откаже изпълнението на ЕЗА единствено поради обстоятелството, че лицето, по отношение на което е издадена такава заповед за арест, е майка на малки деца, които живеят с нея. Всъщност с оглед на принципа на взаимно доверие между държавите членки съществува презумпция, че условията на лишаване от свобода на майката на такива деца и поемането на грижите за тях в издаващата ЕЗА държава членка са приспособени към подобно положение.

Все пак Рамково решение 2002/584⁶ няма за последица изменение на задължението за спазване на основните права, гарантирани от Хартата, а в настоящия случай по-специално на правата, установени в член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от нея. Така, от една страна, задължението да се вземе предвид висшият интерес на детето, се прилага и в контекста на ЕЗА, издадена по отношение на майката на малки деца, която заповед, дори да няма за адресат тези деца, имат важни последици за тях. От друга страна, всяко дете има право да поддържа редовно лични отношения и преки контакти с двамата си родители, освен ако това е против неговия интерес, като последният трябва да се преценява предвид всички обстоятелства по случая. Възможността родителят и неговото дете да бъдат заедно, впрочем представлява основен елемент на семейния живот.

От това следва, че изпълняващият съдебен орган може по изключение да не изпълни ЕЗА, ако съществува реален риск изпълнението ѝ да доведе до нарушаване на посочените по-горе основни права. При все това липсата на сигурност от страна на този орган относно наличието в издаващата държава членка на условия, сравними с тези в изпълняващата държава членка, що се отнася до лишаването от свобода на майки на малки деца и поемането на грижа за последните, не позволява да се приеме, че този риск е доказан. Посоченият орган е длъжен да провери в рамките на двуетапна проверка, от една страна, дали съществуват системни или общи недостатъци във връзка с тези условия в издаващата държава членка или недостатъци във връзка с посочените условия, засягащи по-специално обективно определима група лица, и от друга страна, дали съществуват сериозни и потвърдени основания да се счита, че поради тези условия и с оглед на личното си положение засегнатите от ЕЗА лица ще бъдат изложени на реален риск от нарушаване на основните им права.

⁴ Член 1, параграфи 2 и 3 от това рамково решение:

⁵ Член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата.

⁶ Член 1, параграф 3 от това рамково решение.

Ако изпълняващият съдебен орган счита, че не разполага с цялата необходима информация, за да вземе решение относно предаването, той трябва да поиска от издаващия съдебен орган допълнителна информация и последният е длъжен да му я предостави. Всъщност тези органи трябва да си сътрудничат лоялно, за да не се парализира функционирането на ЕЗА⁷.

Следователно единствено когато изпълняващият съдебен орган счете, че с оглед на информацията, с която разполага, включително на евентуалната липса на гаранции, предоставени от издаващия съдебен орган, изпълнението на ЕЗА може да създаде реален риск от нарушаване на съответните основни права на съответните лица, този орган трябва да се въздържа да изпълни въпросната ЕЗА.

⁷ Принципът на лоялно сътрудничество е предвиден в член 4, параграф 3, първа алинея ДЕС.